

МАКС ФРИШ
ПЛАТ ЗА МЪЖКИ КОСТЮМ В
ТЕЛЕСЕН ЦВЯТ

Превод от немски: Венцеслав Константинов, —

chitanka.info

Ролф се бе качил в нощния влак слепешката, безразлично му бе закъде ще пътува, доволен като беглец, доволен, че изобщо е успял да хване влак в полунощ. На път, мислеше си той, може би ще понесе всичко по-леко, а и в никакъв случаи не искаше, след като в първия миг на ужас се бе държал съвсем прилично, да се мярка повторно пред очите на жена си. Пък и навярно очакваше нещо от прекосяването на границата. Колкото по-далеч, толкова по-добре!

И тъй Ролф седеше в нощния влак, пътник без багаж, седеше сам във второкласното си купе. В Милано, в утринния здрач, влакът имаше престой в безлюдната остъклена гара, някакъв италиански железничар похлопваше с чукчето си по колелата, а иначе целият свят, изглежда, сладко спеше като Сибила — вече освободена от грижи, след като бе разказала всичко на съпруга си. В ума му се въртяха планове, изпълнени с момчешка отмъстителност, а чакането в пустата гара правеше безцелността на пътуването му още по-осезаема. Изведнъж някъде изкукурига петел, малко след него втори, после трети, накрая закукурига цял товарен влак, пълен с птици, докарани тук за сутрешния пазар. После, когато колелата най-сетне наново затракаха, Ролф въпреки всичко успя да заспи, пробуждаше се сегиз-тогиз със съзнанието, че с полуотворена уста човек има глупава физиономия, ала както и преди, бе сам в купето, направи всичко, за да може да спи, понеже колкото по-дълго спеше, толкова по-голяма бе надеждата, че когато се събуди, всичко ще се окаже само лош сън.

В Генуа вече грееше слънце. Всъщност много изморен, тъй че му се щеше като просяците да седне на стъпалата, Ролф застана пред аркадите на гарата, пътник без багаж, затова пък с ненужно палто на ръка, а и малко небръснат, взираше се в уличното движение с неговия вой на клаксони, с неговите тракащи и дрънкащи трамваи в сенчестите оврази на тесните улички, с тълпите хора, всички сякаш забързани към една и съща цел. Е, това бе значи Генуа. Цигара вече си бе запалил. А сега какво? Забеляза, че някакъв човек, навярно сарафин, не го изпуска от очи и го следи отдалеч през аркадите, тъй че побърза да се махне оттук. В някакъв евтин бар, сред хамали и шофьори на таксито, наобиколен от шумни просяци, докато някакъв мръсен и чорлав прислужник бършеше каменния под между прекалено елегантните му обуща, той изпи едно черно кафе и отбеляза отсъствието на каквото и да било чувство у себе си.

„Дали ще се разведем, или пък нещата ще се разрешат по някакъв друг начин — бе казала тя — самата аз още не зная. Единственото, което бих искала сега, е да ме оставиш на мира.“

Друго изявление на съпругата му:

„Няма какво да ми връщаш свободата. Та какво означава това? Аз сама ще си взема свободата, щом ми е нужна.“

Най-вече това изречение, изглежда, разяри съпруга до такава степен, че сега в Генуа, посред бял ден, той си говореше сам на висок глас и вече не знаеше накъде всъщност върви. А и това нямаше никакво значение. Попаднал бе някъде сред складове, железопътни линии и варели с катран. Да, имаше дори моменти, когато я ругаеше на висок глас, съпругата си отвъд Алпите, ругаеше я с думи, които му действаха толкова по-благоотворно, колкото по-просташки звучаха. Това бяха изрази с такава неприкрита и груба циничност, каквито никога досега не бяха излизали от устата му.

Когато неочаквано го заговориха, той много се смути. Всъщност нямаше и най-малкото желание да се запознава с прелестите на Генуа. Ала никога досега през живота си не се бе усещал тъй беззащитен. Имаше чувството, че по лицето му се чете всичко, каквото в безпорядък минаваше през ума му, и в момента не намираше сили да отпрати застаналия на пътя му лодкар и тъй накрая се предаде за една обиколка на пристанището.

Морето се откри пред очите му като сиво олово с петна от преливащо във всички цветове машинно масло. Ролф седеше на застланата с окъсани възглавници пейка, в напрегната поза като „Мислителят“ на Роден, глух, естествено, и с двете уши за обясненията, включени в цената. От борда на един кораб бликаше гореща кухненска вода. А после преминаха над потънал товарен параход; неговият обрасъл с водорасли стоманен скелет стърчеше застрашително от мръсните дълбини. Отдалеч долитаха удари на чукове за занитване. За Ролф, разбира се, всичко изглеждаше като на филм, цветно и дори с миризма, но все пак филм; всичко протичаше сякаш не в настоящето. От време на време до слуха му достигаше накъсано, раздухвано от вятъра и повтаряно от ехото бучене на корабна сирена, не можеше да разбере откъде идва, пък и защо, тъй като нито един от големите параходи очевидно не се канеше да отплува. Бе гореше. Синкава воняща мъглица виснеше над

пристанището. Само някаква омазнена рибарска моторница премина с пукот покрай тях и от това шамандурите се разклатиха, а зелениясалите им вериги зловещо се мярнаха в мрачните дълбини. Тъй продължиха да гребат покрай кейове и докове — всичко тук, все едно от дърво или камък, бе почерняло от сажди и машинно масло. Поне времето минаваше. Тук-там проблясваше коремът на мъртва риба, ветрееше се моряшко бельо, от някоя каюта долиташе пеещ глас, тук бе всичко, което може да предложи една пристанищна обиколка, дори и един сив военен кораб с кожуси на оръдията, планини от въглища с накацали бели чайки по тях, в далечината натрупаният като грамада град върху склона, Генуа, отново почти недействителна...

По-нататък Сибила бе казала:

„Сега не бих искала да ми задаваш други въпроси. Срегнах един мъж, ето, казвам ти го, и той е съвсем различен от теб. Повече сега наистина не мога да ти кажа. Може би действително го обичам, сама още не зная. Сега само те моля да ме оставиш на мира.“

Ролф приключи своята обиколка на пристанището с израз на човек, когото са хлопнали с дъска по главата и заплати, колкото му поиска мошеникът. Сега единственото му желание бе да пие вино, много вино.

Историята с плата започна още пред ресторанта, и то с това, че някакъв американски моряк го запитва за една улица. Откъде можете Ролф да знае! Ала морякът тръгна заедно с него. Американският му акцент звучеше неподправено, тъй че езикът, на който говореше, бе за Ролф почти непонятен. Все пак Ролф проумя нещо: в два часа, а това ще рече съвсем скоро, морякът трябваше да отплава и действително един кораб в пристанището стоеше под пара, а пакетът бе подарък за някакъв италиански приятел от войната. Сам Ролф бе в беда, по дяволите, ала изгубилият всякаква надежда моряк не го оставяше на мира със своята крайно заплетена история за омотания с канап пакет, на който в последна сметка трябваше да се намери купувач, тъй като италианският приятел от войната не можеше да бъде открит, и то малко преди заминаването на неговия безспорно стоящ под пара кораб; понеже нямаше никакъв смисъл да мъкне обратно за Америка този великолепен плат за мъжки костюм. Ролф не прояви никакъв интерес. За да се отърве от моряка и се добере до своето вино, той махна на някакъв минувач, доста по-млад и ненабиващ се на очи генуезец, който

може би знаеше къде се намира въпросната улица, или пък имаше нужда от плат за костюм. И с това — баста! Обаче генуезецът, видимо раздразнен, че го задържат в целеустремения му ход, не разбираше американски, а морякът — италиански. Ролф трябваше да влезе в ролята на преводач. Тази работа не му бе по вкуса; та не затова бе пътувал цяла нощ за Генуа, а и опасението, че може да го забъркат в някоя предварително скроена история, естествено, също не му излизаше от ума. Но каква можеше да бъде тя? А и неговият италиански бе също тъй жалък, както и английският му, при това нямаше никакви изгледи, двамата да я докарат някога до сделка, след като младият генуезец проявяваше толкова малко интерес към плата, както и Ролф, и въобще изслуша цялата история с явна неохота. Ролф на два пъти направи опит да си тръгне, но възбуденият моряк, който без преводач бе просто загубен, го връщаше обратно. След дълги пазарлъци (през това време Ролф поне забрави за съпругата си) генуезецът им смигна, с което очевидно засвидетелства готовността си за незаконна търговия, и ги поведе през ставащи все по-тесни улички със стъпала и деца, през криволичеци оврази, изпълнени с пъстро пране и човешка врява, като накрая в полумрака на някакъв проход се съгласи да разгледа плата за продан. Ролф пушеше цигара, станал за известно време излишен като преводач; всичко се извършваше безмълвно. Генуезецът, с жалкото си чувство за превъзходство, далеч по-несимпатичен от моряка, който постоянно поглеждаше часовника си, изтегли от пакета две-три нишки, облиза ги и ги огледа на слабата светлина, процеждаща се от сенчестите задни дворове.

— Е, вълна, то се знае, не е! — заяви той. — Във всеки случай не и чиста вълна, може би петдесет на петдесет.

Ролф преведе, както и преди, донякъде смекчавайки изразите. И тъй последно — трийсет хиляди лири!

Когато най-сетне се стигна до плащането, оказа се, че за съжаление генуезецът има у себе си само десет хиляди, останалите, естествено, са вкъщи, морякът от своя страна нямаше вече никакво време да чака. Ами сега? Може би преводачът ще се притече на помощ? Това бе, естествено, уловката, Ролф го съзнаваше при цялата си разсеяност, но разтвори не особено натъпкания си портфейл, напук на цялото си недоверие, и то не от състрадание към мнимия моряк, а от най-обикновен страх да не се покаже еснаф. Морякът, полублагодарен,

полувбесен от това, докъде са я докарали изнудвачите, сгъна трийсетте хиляди лири, от тях двадесет хиляди получени от Ролф, измърмори нещо за сбогом и хукна. Бе един и половина! Впрочем генуезецът, колкото и противно да се бе държал с моряка, по отношение на Ролф се показва джентълмен — не искаше да вземе пакета, да го носел Ролф, докато си получи лирите, един вид като залог: вече усещаше недоверието му. И отново поеха през улички на нищетата, Ролф стиснал под мишница завързания пакет, докато генуезецът, който през целия път обидено мълчеше, накрая каза:

— *Mia casa, attenda qui, vengo subito!*^[1]

Ролф видя някакъв портал в стил ренесанс, доста поолющен, нямаше и понятие къде се намира, някъде в Генуа. Откъм недалечното пристанище дрезгаво забуча параходна сирена. А може би тук нямаше измама. Лятната обедна жегата дори в тази сенчеста уличка с нейните плесенявали от влага зидове; тишината, тъй като бе далеч от транспортните възли; неговата сънливост след нощта във влака, но не само това — едва преди двадесет и четири часа Ролф бе още в Лондон като участник в някакъв международен юридически конгрес, а след това (вчера) доста неспокойният полет със самолета, вечерята с необичайно жизнерадостната съпруга, после заключената врата на стаята ѝ, нейното признание и така нататък, утринният здрач в Милано с кукуригащите петли — всичко това за едно денонощие бе малко много. А сега в тази уличка сред плесен и нищета, където помията от кухните се стичаше по зидовете на къщите, сега отново това прозрение, че един факт, след като човек го е забравил за известно време, не престава да съществува, не, отново и отново и пак отново просто изниква пред очите му нейното лице, озарено от щастието с друг мъж, не, това не е някакъв лош сън, а е по-действително от тази Генуа с нейните улички и деца и с този реален зид отпреде му, при това тази жегата, от която човек постоянно разхлабва вратовръзката си, при това този овързан пакет, който просто трябваше да мъкне — всичко това не му предлагаше никакъв друг изход, освен да заспи, да потъне в тягостен сън с риск да бъде измамен от генузеца.

Бе около четири часът, когато Ролф се събуди, приседнал до някакъв зид с проклетия пакет на колене като възглавница. От някакъв генузец, който да го събуди, като му носи лири, нямаше, естествено, и следа! В съседния двор играеха деца, някаква майка крещеше: „Еторе,

Еторе!“, друга — един тон по-високо: „Джузепина, Джузепина!“ — а пък долу на уличката седеше чужденец със златен часовник на ръката и напразно чакаше своите двадесет хиляди лири.

Ролф се изправи. При по-подробно разглеждане се оказа, че обраслият тук-там с мъх ренесансов портал, в който бе изчезнал генуезецът, не води към някакъв дом, а чисто и просто към съседната уличка. Ролф не помръдваше, сякаш едва сега проумя: „Сибила е в прегръдките на друг мъж, да, така е!“ Докато се вършете онази търговия с моряка, Ролф бе попоглеждал младия генуезец, полусъзнателно преценявайки дали Сибила би могла да обича тъкмо такива коси, такива уши, такива устни, такива ръце — всеки мъж можеше да бъде онзи другият. Ролф знаеше само това: „Той е съвсем различен от теб!“ Тъй че можеше да става дума за няколко милиона мъже. Всъщност, след както вече бе застанал от другата страна на неводещия за никъде ренесансов портал, Ролф изпита почти радост, че повече няма да види младия и отракан генуезец. Но така бе загубил почти всичките си налични пари. Но по-лошото бе, че претърпя поражение, и то тъкмо сега, когато заради съпругата си би искал да бъде мъж на място, да, това бе по-мъчително от загубата на двадесет хиляди лири, бе непоправимо. Не се решаваше дори да погледне какво има в завързания пакет с така наречения плат за мъжки костюм, който му бе останал като залог. Така или иначе сега можеше да мисли само за някой евтин хотел, където не би направил прекалено голямо впечатление, че целият му багаж се състои единствено от този вързоп.

И така, Ролф се озова в някаква хотелска стая с тапети на цветчета, плувнал в пот и доста безпомощен — не знаеше какво да прави в тази Генуа. Хвърли завързания с канап пакет и гардероба, наля от каната вода в легена и се опита да се измие бе сапун, без четка за зъби, без сьонгер...

1954

[1] — Ето моя дом, почакайте тук, веднага се връщам! (ит.) — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.